

מובארק (עם וייצמן): שיכבה חחת שיכבה חחת שיכבה

ח וסני מובארק אינו סאדאט שני. וגם יוזמתו המדינית, המרתקת את העולם מזה שבוע וחצי, אינה מהרורה שנייה של יוזמת סאדאט.

אנור אל-סאדאט היה דמות היסטורית. הוא אהב את הרראמה, והפך אותה למכשיר מדיני. הוא האמין בכוחו של ההלם הגדול, ועל כן בא לירושלים. הוא נחל הצלחה היסטורית (החזרת כל ארמות מצריים וכינון השלום) וכישלון היסטורי (הקפאת התהליך עליידי מנחם בגין וגירוש מצריים מהעולם הערבי). הוא נרצה.

חוסני מובארק הוא אדם אנטי־דראמטי. אדם שקול מאוד וזהיר מאוד. הוא יום מיבצע מדיני הלוקה בחשבון את הרגישויות של כל הצדדים, ונמנע מכל פרובוקציה.

יוזמת סאדאט דמתה לטרגדיה של שקספיר. יוזמת מובארק דומה לתימרון של מקיאווולי.

זהו מלאכת־משכת של יצירה פוליטית, מעשה־אמנות מדיני מתחכם מאין כמוהו. ומכיוון שהיא כל־כך מסובכת ומתוחכמת, לא קל להתייחס אליה בצורה פשוטה וברורה.

אחרי שנודע על יוזמת־סאדאט, הגיבו כל הנוגעים בדבר תוך כמה ימים, ואף תוך כמה שעות, ב„הן“ נלהב או ב„לא“ מוחץ.

עורך „העולם הזה“ מנתח את המהלכי

ואילו מיבצע מדיני מוצלח מביא את בעליו למצב שבו הוא יכול לבחור בין כמה אפשרויות, כולן טובות לו. כזהו המיבצע של מובארק. הוא פותח לפני בעליו מרחב גדול של תימרון, המאפשר לו בכל שלב לבחור בין כמה אפשרויות טובות.

● יעד ראשון: סיוע אמריקאי

ה שיכבה העליונה של יוזמת־מובארק היא פשוטה־יחסית.

היעד כמה ימים עומד מובארק לערוך ביקור בארצות־הברית. מטרתו העיקרית היא להגדיל את הסיוע האמריקאי למצריים, הוקוקה לו באופן נואש.

נגד מגמה זו קמו כמה מן הרמגוגים בבית־הנבחרים האמריקאי, המבססים את הקריירה שלהם על חנופה לישראל וליהודים. אלה משתדלים להיות ציונים יותר מאשר ממשלת־ישראל. הם הודיעו שיילחמו בסיוע האמריקאי למצריים, מפני שמובארק לא החזיר את השגריר שלו לתל־אביב, ומתעקש בעניין טאבה.

יוזמת מובארק מחקה את הדברנים האלה מעל פני המפה הפוליטית. היא מוכיחה כי נשיא מצריים דבק בתהליך השלום, שגורל ישראל יקר לו ושהוא מבקש להשכין שלום בין ישראל ושכנותיה. גם גדול הציונים באמריקה אינו יכול לדרוש יותר.

מעבר לזה, יצר מובארק סנסציה עולמית. הוא התמקם במרכז הבימה העולמית. הוא משך אל עצמו את זרקורי התיקשורת. אין הוא בא לושינגטון כראש מדינה נידחת ועניה, כמעט נשכחת, אלא כמנהיג מרחבי, כלהיט תיקשורתי וכבעל יוזמה מדינית חשובה.

זהו מישחק שאי־אפשר להפסיד בו. הרווח הוא אוטומטי. מבחינת היעד המידיי הזה, כל אשר מובארק זקוק לו הוא המשך היוזמה עד ליום פגישתו עם הנשיא רונלד רגן.

מכאן הפעולה הזוהרה, וההשתדלות שלא להביא לתגובה שלילית מכל צד שהוא, העלולה לקבור את היוזמה לפני מועד זה.

התגובות הזהירות של שימעון פרס, המלך חוסיין ויאסר ערפאת שירתו מטרה זו. היעד הראשון והמידי של היוזמה יושג, מן הסתם.

● יעד שני: חזוזה של מילימטר

מ תחת לשיכבה זו יש שיכבה הרבה יותר בעייתית.

מובארק רוצה להזיז את התהליך־השלום קדימה, ולוא רק בסנטימטר אחד, כדי להתגבר על הקיפאון שהשתרר בו. מאז שקברה ממשלת־הליכוד את האוטונומיה.

לכאורה, זהו מיבצע בלתי־אפשרי, בגלל הסיבות הבאות:

מובארק: האם

● **המלך חוסיין** הגיע סופית למסקנה כי לא כראי לו לעשות דבר בעניין השלום, אלא אם כן יש לו גיבוי מלא וחד־משמעי של אש״ף.

● **ממשלת־ישראל** הנוכחית מחוייבת לעמדה שלא לנהל שום משא־ומתן עם אש״ף, כאחד משלושת הלאומים של „הקונסנזוס הלאומי“ (לא מדינה פלסטינית, לא שיבה לגבולות 1967, לא הידרות עם אש״ף).

● **ארצות־הברית** מחוייבת אף היא שלא לקיים שום הידרות עם אש״ף. על כך הוסכם בינה ובין ממשלת־ישראל עוד בימי כהונת יצחק רבין כראש־הממשלה.

● **ערפאת** אינו יכול להסמך מישו לנהל משא־ומתן בשם העם הפלסטיני, במקום השתתפות אש״ף. ההכרה העולמית באש״ף, ככנציג החוקי הבלעדי של העם הפלסטיני, הוא ההישג העיקרי של המאבק הפלסטיני עד כה, ולא יעלה על הדעת לבזוז הישג זה על תימרון של מה־בכר, ללא תמורה. **כאשר ניגשו מתכנני המדיניות המצרית — וביניהם כמה מוחות מצריים — לתכנן את המיבצע המדיני, הם לקחו בחשבון את כל הנתונים האלה. הם החליטו ליצור מצב שבו יוכל כל אחד מן הצדדים להתקדם כמה מילימטרים, כדי ליצור התחלה של תזוזה.**

כל מדיניות טובה מנסה לתת משהו לכל אחד מן הצדדים הנוגעים בדבר, כדי שיהיה לכל אחד כראי להירתם לה. כך ביקשו לעשות גם המצרים. החשבון:

● **שימעון פרס** מעוניין להוכיח כי עלותו על כס ראש־הממשלה הביא לשינוי חיובי במצב המדיני ולתזוזה לקראת השלום — מה גם שתזוזה כזאת היא כיום פופולארית, אחרי האכזבה המרה ממילחמת־הלבנון.

● **יאסר ערפאת** מעוניין להוכיח להמוני העם הפלסטיני כי מדיניות־השלום שלו, שאושרה במושב האחרון של המועצה הלאומית הפלסטינית, מתחילה לשאת פרי, חרף ההשמצות וההאשמות של הסורים וסוכניהם.

● **המלך חוסיין** מעוניין בתזוזה, שתעניק לו אשראי נוסף מטעם אש״ף, ושתחזק את הגוש הפרימערבי בעולם הערבי.

● **רונלד רגן**, שנכווה קשה במרחב (כישלון ההתערבות האמריקאית בלבנון, פיצוץ השגרירות האמריקאית ומטה המארינס בכירות, התמוטטות ההסכם הלבנוני־ישראלי שהושג בתיווך אמריקאי) אינו שש לקראת יוזמה חדשה. אך אם תובא לפניו יוזמה רצינית, שתבטיח לו הישג מרשים, הוא עשוי להתפתח.

יוזמת מובארק באה לתת לכל אחד מאלה את המינימום המבוקש.

שימעון פרס כבר נהנה מן היוזמה, מפני שהוכיחה להמוני ישראל שעם כניסתו לשלטון נושבת רוח חדשה במרחב.

ערפאת זכה בכך שהכל מדברים על שיתוף הפלסטינים במשא־ומתן — כשברור לכל כי הנציגים הפלסטיניים ימונו איכשהו עליידי אש״ף.

נראה כי גם התיאבון של רגן התחיל להתעורר.

● פרס: חיוב זהיר

ל זה הושג, בינתיים, עליידי מישחקי־מילים בלבד. ואכן — יוזמת מובארק מתנהלת לפי שעה כולה במישור המילולי, ועדיין לא הגיעה למישור המעשי. אך המישור המילולי חשוב מאוד.

מובן שהכל מסתובב סביב שלוש האותיות: אש״ף. איך ליצור מצב שבו ברור, מצד אחד, שאש״ף הוא שותף מרכזי ליוזמה — בעוד שממשלת־ישראל תוכל לטעון את ההיפך?

איך אפשר למכור את אותה הסחורה לפלסטינים כניצחון של אש״ף, ולישראלים כמפלה לאש״ף? ומדוע זה חשוב בכלל? התשובה: מפני שב־ישראל נוצרה התייחסות בלתי־רציונלית, וכמעט מטורפת, כלפי שלוש אותיות אלה. אך מיכשול פסיכולוגי — או פסיכיאטרי — זה הוא עובדה פוליטית, שאי־אפשר להתעלם ממנה.

השאלה אינה איך אפשר לרמות מישוה, כי במישור גבוה זה אין אפשרות של רמייה. השאלה היא

אחרי היוזמה יוזמת מובארק, הגיבו הכל בהימהומים זהירים, ורק אויבי־השלום המזבחהקים בעולם הערבי ובישראל מיהרו להגיב בשלילה זועמת.

● עוגה של שכבות שכבות

ה שאלות שנשאלו השבוע בכל פינה היו: „האם זה רציני?“ „האין זה רק תרגיל?“

המבחינה פוליטית, שתי השאלות חסרות־משמעות. כל מיבצע פוליטי הוא תרגיל, ואין מעשה פוליטי ברג כזה שאינו רציני.

יתר־על־כן: מיבצע מורכב מסוג זה אינו חותר ליעד אחד ויחדי. הוא מחושב מראש כך שהוא יוכל להשיג בעת ובעונה אחת (או בזה אחר זה) יעדים שונים, בכיוונים שונים.

ואכן, יוזמת־מובארק דומה לעוגה שיש בה שכבות־שכבות. יש בה מגמה על גבי מגמה. ומתחת לשיכבה העליונה, הגלויה לעין, יש שיכבה שנייה ושלישית.

מיבצע מדיני גרוע מביא את בעליו למצב שבו עליו לבחור בין כמה אפשרויות, שכולן רעות — בבחינת בחירה בין סרטן וכולירה. כזהו כיום המצב של ישראל בלבנון, כשעליה לבחור בין בריחה מבוהלת ובין מיבצע־ידיכוי שיתנקמו בה לדורות.

חוסיין (עם בנו באוסטריה): רק בהסכמתו של אש״ף